

<p>KANTOROKGOLO Kantoro ya Mošireletši wa Setšhaba Private Bag X677 Pretoria 0001 175 Lunnon Street Hillcrest Office Park 0083 Mogala: (012) 366 7000 Fekese: (012) 362 3473</p>	<p>KAPA BODIKELA P O Box 1400 Bisho 5605 Unathi House Independent Avenue, Bisho Ka morago ga Pick 'n Pay Mogala: (040) 635 1286/ 7/1145/1126 Fekese: (040) 635 1291</p>
<p>FREISTATA P O Box 383 Bloemfontein 9300 Mošireletši wa Setšhaba House 82 Kellner Street Bloemfontein Mogala: (051) 448 6172/6185 Fekese: (051) 448 6070</p>	<p>GAUTENG P O Box 32738 Braamfontein 2017 Constitutional Hill Women's Jail 2 Kotze Street C/o Kotze & Joubert Streets Johannesburg Mogala: (011) 339 3737/2047 Fekese: (011) 339 2858</p>
<p>KWAZULU-NATAL P O Box 4267 Durban 4000 22nd Floor Suite 2114 Commercial City Building Durban Mogala: (031) 307 5300/ 5250/5251 Fekese: (031) 307 2424</p>	<p>LIMPOPO P.O Box 4533 Polokwane 0700 Unit 2301, Wyndom Park 23 Rabe Street Polokwane Mogala: (015) 295 5712 (015) 295 5699 (015) 295 5956 Fekese: (015) 295 2870</p>

<p>MPUMALANGA P O Box 3373 Nelspruit 1200 Pinnacle Building Suite 101 1 Parkin Street Nelspruit Mogala: (013) 752 8543 Fekese: (013) 752 7883</p>	<p>KAPA LEBOA P O Box 1505 Kimberley 8300 4 Sydney Street Pretmax Building 2nd & 3rd Floor Kimberley 8300 Mogala: (053) 831 7766 / 8325381/2 Fekese: (053) 832 3404</p>
<p>LEBOA BODIKELA P O Box 512 Mafikeng 2745 Diphapoši tša Mošireletši wa Setšhaba Cnr Martin & Robinson Streets Mafikeng Mogala: (018) 381 1060/1/2 Fekese: (018) 381 2066</p>	<p>KAPA BODIKELA P O Box 712 Cape Town 8000 Lebato la bo-4 51 Wale Str/Bree Str Cape Town Mogala: (021) 423 8644 Fekese: (021) 423 8708</p>

DIKANTORO TŠA SELETE

<p>GEORGE P O Box 9481 George 6530 1st Floor South Wing Bataleur Park Cnr Cathedral & Cradock Street George 6259 Mogala: (044) 874 2887/904 Fekese: (044) 874 5922</p>	<p>KURUMAN P O Box 79 Mothibistad 8474 1 Rose Avenue Shop 1 Kuruman 8460 Mogala: (053) 712 1762 / 2347 Fekese: (053) 712 2417</p>
--	--

<p>MABOPANE P O Box 3165 Rosslyn 0200 Central House 2nd Floor, Room 334 Mabopane Mogala: (012) 702 5458/4330 Fekese: (012) 702 8127</p>	<p>NEWCASTLE No 58 Corner Allen and Scott Street Newcastle P O Box 1169 Newcastle 2940</p>
<p>RUSTENBURG P O Box 371 Tlhabane 0309 Suite No 12 Old SARS Building 135 Kloppe Street Rustenburg Mogala: (014) 592 9023/6 Fekese: (014) 592 9031</p>	<p>SIYABUSWA P O Box 2391 SIYABUSWA 0472 Old Parliament Building Job Skosana Street SIYABUSWA 0472 Mogala: (013) 973 0033/6 Fekese: (013) 973 002</p>
<p>UPINGTON P.O Box 15 Upington 8800 Umbra Building 55-59 Mark Street Upington 8800 Mogala: (054) 338 5740 Fekese: (054) 331 0036</p>	<p>VRYBURG P O Box 891 Vryburg 8000 Old Mutual Building Market Street Vryburg 8600 Mogala: (053) 927 2221 Fekese: (053) 927 2509</p>

SEPEDI

PUBLIC PROTECTOR
SOUTH AFRICA

**A NAA O NALE
DINGONGOREGO KA
DITIRELO TŠA MMUŠO?**

**MOGONGWE
MOŠIRELETŠI WA
ŠETŠHABA A KA
KGONA GO GO THUŠA!**

Naa Mošireletši wa Setšhaba ke mang?

Mošireletši wa Setšhaba (goba Mmaditsela bjalo ka ge Kantoro e be a tsebja ka gona peleng):

- Ke mohlankedi wa maemo a godimo;
- O ikemetše go mmušo le mekgatlo ya polotiki;
- O kgethilwe ke Palamente go ya ka Molaotheo
- O amogela dingongorego go tšwa go batho bao ba tshwenyegilego kgahlanong le dikgoro, mekgatlo goba bahlankedi ba mmušo gomme

O na le maatla a go dira tše latelago:

- Go nyakišiša;
- Go ba molamodi, mmoelanyi, e bile e le morerišane;
- O kgona go šišinya magato a go lokiša; le
- Go fa pego ya tšeo di diragetšego.

Naa Kantoro ya Mošireletši wa Setšhaba e šoma bjang?

Motho yo mongwe le yo mongwe a ka dira ngongorego go Mošireletši wa Setšhaba, yoo ka morago a tlogo nyakišiša ngongorego yeo.

Nagana ka Mošireletši wa Setšhaba bjalo ka malokwana yo a ka kgonago go lebelela mahlakore ka moka a bothata. Ge Mošireletši wa Setšhaba a humana e le gore mongongoregi o fa mabaka a a kwagalago, o tla dira ka mo go kgonegago ka go humana tharollo ya bothata, go akaretša le go digela diphetogo go tshepedišo.

Mošireletši wa Setšhaba gape a ka bega taba ye go Palamente, yeo e tlogo ngangišano ka taba le go netefatša gore ditigelo di šalwa morago.

Gantši dinyakišišo di dirwa ka tsela ye e sego ya semmušo, eupša Mošireletši wa Setšhaba a ka tagafala batho gore ba fe bohlatse ka fase ga boikano goba tiišetšo ge se se hlokalaga .

Ke mang yo a ka nyakišišwago ke Mošireletši wa Setšhaba?

- Mmušo maemong a mangwe le a mangwe. Yona e akaretša mebušo ya bosetšhaba, ya profense le ya selegae;
- Motho yo mongwe le yo mongwe yo a dirago mošomo wa setšhaba. Se se akaretša motho yo mongwe le yo mongwe yo a dirago mošomo wa semmušo woo o amago batho ka moka, goba karolo ya batho ba Afrika Borwa, mohlala, mošomedi wa mmušo, bjalo ka lephodisa goba mohlankedi wa dikgetho;
- Mekgatlo ya Setšhaba bjalo ka SABC, Eskom le Telkom; le
- Dikhansele tša Semolao, mohlala Khansele ya Dinyakišišo tša Disaense tša Batho le Khansele ya Dinyakišišo tša Saense le Intasteri.

Naa Mošireletši wa Setšhaba a ka nyakišiša eng?

Dikgethollo tše di sa lokago tšeo di itemogetšwego ke mongongoregi goba motho yo mongwe, mohlala, ka baka la:

- Tirišompe ya maatla;
- Maitshwaro ao a sa lokago, a matepe, a go hloka botho goba a mangwe ao a sa lokago;
- Tiego ntle le mabaka;
- Dipheto tša balaodi;
- Taolompe;
- Go se botege goba go šoma ka mo go sa swanelago, mabapi le tšhelete ya setšhaba;
- Go ikhumiša ka mo go sa swanelago ; le
- Kamogelo ye e sa swanelago ya mehola.

Ke neng mo motho a ka tlišago ngongorego ya gagwe go Mošireletši wa Setšhaba?

Ge ngongorego ya gago e ka ba ka ga ga sepišša, leka go itharollela bothata ka bowena pele o dira ngongorego go Mošireletši wa Setšhaba, mohlala, ka:

- Go bolela le mohlankedi/bahlankedi bao ba amegago goba, ge seo se sa thuše;
- Go ngwalela motho yo a nago le maikarabelo go mohlankedi/bahlankedi, mohlala Hlogo ya Kgoro, Mohlankedimogolo-phethišo goba Molaodi wa Mmasepala; gape
- O ka no akanya go bolela le Leloko la gago la Palamente goba Lekgotlatheramolao la Profense.

Tshedimošo ye e latelago e swanetše go ba ka gare ga lengwalo;

- tlhologo ya ngongorego;
- tshedimošo ya peleng le histori ya ngongorego;
- mabaka ao o kwagalago gore ngongoro e o swanetše go nyakišišwa ke Mošireletši wa Setšhaba;
- dikgato tšeo o di tšerego go itharollela bothata ka bowena. O swanetše go bolela maina, matšatšikgwedi, le seo se boletšwego. Dikhophi tša kgokaganyo efe goba efe magareng ga gago le bahlankedi di swanetše go kgomaganywa le lengwalo la gago; gomme
- Aterese ya gago ya poso le nomoro ya gago ya mogala fao o ka fihlelelwago gona ge e le gore o na le yona.

O ka ngwala goba was letšetša kantoro ya Mošireletši wa Setšhaba mogala. Go na le bašomedi bao ba hlaghlilwego bao ba thogo theeletša ngongorego ya gago. Mo mabakeng a mangwe, badirišani ba ka thuša maloko a setšhaba go humana tharollo ya potlako go mathata a bona. Ba ka go botša gape fao o ka dirago ngongorego gona ge Mošireletši wa Setšhaba a sa kgone go thuša.

O ka etela gape Mohlankedi bakeng sa poledišano goba therišano, ge o rata. Ngongorego e swanetše go begwa go Mošireletši wa Setšhaba ka gare ga mengwaga ye mebedi go thoma ka letšatšikgwedi la tiragalo.

Dingongorego di ka dirwa ka mafelong a ketelo ao a direlwago ke, le diwekšopo tšeo di dirwago ke kantoro. Mafelo a ketelo ao a sego a laetšwa mabaka a go direla dipoledišano le bangongoregi, gomme a humana diprofenseng ka moka. Mafelo a ketelo a direlwa bonnyane bja gatee ka kgwedi.

Naa go na le motho yo mongwe yo a ka kwago ka ga ngongorego ya ka?

Mošireletši wa Setšhaba le badirišani ba tla boloka ngongorego ya gago e le sephiri ge go hlokalaga.

Naa ke bokae go humana thušo go tšwa go Mošireletši wa Setšhaba?

Ditirelo ga di lefelwe.

Mošireletši wa Setšhaba a ka se kgone go nyakišiša tše di latelago:

- Dikahlolo le dikotlo tša Kgorotsheko;
- Ditiro tša praebete ka batho ka noši;
- Dikhamphani tša praebete; le
- Dingaka le boramolao bao ba sa šomelego mmušo.

Le ge go le bjalo, bašomedi ba Mošireletši wa Setšhaba ba ka go thuša ka go go sedimoša gore o ka iša ngongorego ya gago kae ga eba ga e amane le bona. Ka nako tše dingwe, Mošireletši wa Setšhaba a ka go eletša go iša molato kgorong ya tshoko. Bjalo ka ge Mošireletši wa Setšhaba a ka se ke a go emela ka kgorong ya tshoko, o tla go eletša gore o hwetše ramolao geeba molato o ya kgorong ya tshoko.

Ge Mošireletši wa Setšhaba a ka se kgone go nyakišiša ngongorego ya gago, bjalo ka tše di bontšhitšwego a ka go šupetša mowe ngongorego ya gago e ka rarabollwago gona.